

en tidning från diakonia • nummer 4-2006

Dela med

AIDS – POLITISKT SPRÄNGSTOFF

25 år med hivviruset

Jag minns en spegel på toaletten i kärhuset i Sundsvall i början av 90-talet. Den gav liksom en suddig bild, så man kunde inte riktigt känna igen sitt eget ansikte i den. "Så här ser en hivsmittad ut" tror jag att det stod på den. Eller kanske: "ska du dö?" Innebörden var ungefär densamma för mig. Jag undvek den med blicken. Försökte tvätta händerna utan att låtsas om att den satt där.

Det har i år gått 25 år sedan vi blev medvetna om att hiv existerar. I början pratades det mest om homosexuella i USA. Men snart blev vi varse att många fler grupper drabbades. Ingen kunde gå riktigt säker. Och fram till mitten av 90-talet var hiv i stort sett synonymt med plågsam död. Sedan kom mediciner som verkningsfullt bromsade sjukdomsförloppet och idag finns det mycket som tyder på att man som hivsmittad med rätt medicinering och fungerande sjukvård kan leva ett normallångt liv. Om man har turen att leva i rätt land vill säga. För majoriteten av världens hivsmittade har inte råd eller möjlighet att komma över de livräddande medicinerna.

Många vet inte ens att de är smittade. De saknar tillgång till information och möjligheter att testa sig.

Varje dag smittas 12 000 människor av hiv. De flesta bor i Afrika söder om Sahara, de flesta saknar hivmedicin. Ändå är tillgång till medicin en grundläggande mänsklig rättighet, det har FN slagit fast i flera olika sammanhang.

Ett 50-tal läkemedelsföretag i världen tillverkar hivmedicin, men bara 20 procent av de vuxna som genast behöver behandling för att överleva har tillgång till medicinerna. För barn är det ännu värre. Bara fem procent av dem som behöver behandling får det – och då oftast med vuxenläkemedel. För nästan alla barn som lever med hiv finns i fattiga länder och ses inte som någon lönsam marknad för läkemedelsindustrin. Hela 90 procent av världens resurser för medicinsk forskning riktar in sig på de rikaste 10 procenten av mänskligheten.

De nya mediciner som utvecklas skyddas av patent, vanligen i 20 år. Läkemedelsindustrin hävdar att priserna måste hållas höga för att säkra forskning och utveckling av nya läkemedel. Men de stora läkemedelsbolagen satsar mycket mer pengar på marknadsföring och administration än på forskning och utveckling. Och medan USA:s tio största läkemedelsföretag under 2002 satsade 14 procent av omsättningen på forskning och utveckling så var den rena vinsten hela 17 procent av omsättningen.

De höga priserna behövs alltså inte bara för att bekosta forskning, utan i ännu högre grad för att bekosta reklam och berika företagens ägare.

40 miljoner människor i världen bär på hivviruset. Varje år dör tre miljoner i aids, nästan alla bor i fattiga länder. Vi pratar om en mänsklig katastrof. Men ingen naturlag. Vi kan rädda liv. Men för det krävs modiga politiska beslut. Sverige har genom Politik för global utveckling åtagit sig att "stödja de fattigaste ländernas kamp mot ohälsan och se till att fattiga människor får tillgång till läkemedel till rimliga kostnader". Nu krävs handling.

Sverige måste driva på så att det omtvistade TRIPS-avtalet, som reglerar patent, ändras så att fler kan få tillgång till billiga livsnödvändiga mediciner. Dessutom kan Sverige uppmuntra och underlätta för svenska läkemedelsföretag att få licenser för att producera läkemedelskopior till fattiga länder som själva saknar kapacitet att producera billiga mediciner.

Det är dags att titta sig i den där suddiga spegeln. För aids angår oss alla.

LENA HANSSON, REDAKTÖR

Innehåll

Att leva med hiv.....	3	Kvinnor säljs till prostitution.....	16
Han vägrar ge upp.....	6	Fattiga drabbas när patentregler skärps.....	18
Inlåst med smittan.....	10	Tror jag.....	19
Ophelia livs levande.....	12	Notiser.....	20
Gästkrönika.....	15	Insamling.....	22

Information och nyheter från **diakonia** Redaktör Lena Hansson • Ansvarig utgivare Bo Forsberg • Adress Starrbäcksgatan 11, 172 99 Sundbyberg
Plusgiro 90 33 04-4 (för gåvor) • 40 33 04-9 (för material) • Telefon 08-453 69 00 • Telefax 08-453 69 29 • E-post diakonia@diakonia.se • Hemsida www.diakonia.se
Diakonia är en kristen biståndsorganisation som tillsammans med lokala partner arbetar för en varaktig förändring för de mest utsatta människorna i världen
Tryck Sörmlands Grafiska, på miljövänligt papper • Form Malvin Design • Dela med utkommer under 2006 med fyra nummer och distribueras till Diakonias understödjare •
Dela med publiceras med ekonomiskt stöd från Sida, som dock inte har medverkat vid utformningen av materialet. • ISSN-nr: 0281-4404 • Första sidan: För att bekämpa hiv krävs kraftfulla politiska beslut. Inte minst handlar det om att göra hivmediciner tillgängliga för alla. Foto: Markus Marcetic

Att leva med hiv

FOTO: ACTION AID

Hiv lämnar ingen oberörd. 40 miljoner människor runt om i världen lever sina liv med smittan. Mångdubbelt fler lever nära viruset. Hiv och aids handlar inte bara om hälsa, utan lika mycket om samhällets attityder, utanförskap och rädsla.

Noora och dottern Nadjma, Filippinerna

"Jag fick jobb som butiksbiträde i Abu Dhabi 1990. Det fanns en man som brukade komma till butiken och prata med mig. Han ville att jag skulle bli hans fru. Det tog ett år att övertala mig.

Vi gifte oss och jag blev gravid nästan på en gång. Då började han visa sitt rätta jag. När jag inte ville ha sex med honom sa han att det fanns många andra kvinnor som ville det.

Jag lämnade min man när jag var gravid i sjunde månaden.

Jag återvände till Filippinerna, gravid och ensam. Min dotter Nadjma är född här. När hon var född bestämde jag mig för att åka till Abu Dhabi för att jobba. På hälsokontrollen sa de att jag var hivpositiv. Jag hade aldrig hört talas om det och upprepade hiv, hiv, vad är det?

Nadjma har testats negativ. Jag går till moskén. När

jag ber känns det bättre men jag gråter hela tiden. Jag ber till Gud om hjälp men allt jag vill är att vara här och se min dotter växa upp.

Andra muslimer frågar ofta hur jag kunde bli smittad och jag svarar att jag fick det av min man. Det har bara varit en man i mitt liv.

Min dotter är som medicin. När det känns som att jag vill dö så tittar jag på henne och vet att jag vill fortsätta leva."

Assumpta Ntibazinkayo, Rwanda

Assumpta, 26 år, måste göra om hivtestet då det inte gav något resultat. Tillgången till sjukvård är dålig på flera håll i Rwanda. Många människor tvingas gå till fots i timmar för att över huvud taget kunna testa sig.

FOTO: STUART FREEDMAN/PANOS

Andrew Knox, Australien

Andrew smittades genom blodtransfusioner när han var 14 år.

Det visade sig att han led av ADC, Aids Dementia Complex, som är en av de värsta och minst förstådda yttringarna av aids.

Under hans klara perioder var han mycket snäll och rar men Andrews demens gjorde det omöjligt för honom att bo kvar hemma. Han började lida av minnesförlust, anfall, våldsamma humörsvängningar och fysiska sjukdomar. Han lades ofta in på sjukhus för lunginflammation. Utöver allt annat fortsatte hans livslånga kamp mot blödarsjukan.

Genom hela sjukdomen fick Andrew stöd av sin mamma Carol, familjen, flickvännen Angela och vännerna.

Andrew dog den 16 januari 1999.

FOTO: JACK PICONE

Lon Navy, Kambodja

"Jag är änka sedan fyra år tillbaka då min man som var polislivvakt dog av aids. När det visade sig att jag var hivpositiv förstod jag det inte. Jag kände mig så frisk att jag var tvungen att testa mig fyra gånger för att bli övertygad. Jag blev desperat och samtidigt arg på min man. Jag ville ta livet av mig, men jag har tre barn. Han var sjuk och jag älskade honom fortfarande. Jag arbetar som volontär i en stödgrupp för hiv/aidsjuka. Folk känner mig och litar på mig. Jag har lyckats övertala över hundra personer att testa sig och jag ordnar även med transport och tar dem till sjukhuset. Vi fattiga får aldrig en plats på sjukhuset på grund av att det är så korrupt här – inga mutor, ingen plats. Det är svårt att leva och ta hand om tre barn ensam. Jag börjar känna mig sjuk och har gått ner mycket i vikt den senaste tiden. Finns det någon medicin som kan rädda mig?"

FOTO: BARRY LEWIS/CORBIS

Michael Christopher, Filippinerna

Michaels mamma Emily var sexarbetare och jobbade i Angeles-barerna nära den amerikanska flygbasen Clark. Under tiden som hon jobbade där fick hon hiv och dessutom gjorde en amerikansk man henne gravid. Sonen Michael var också hivpositiv. Han dog den 31 maj 2002.

FOTO: HARRIET LOGAN

Narcisse, Rwanda

Narcisse är hivpositiv. Här är han tillsammans med sin familj vid morgonbönen.

FOTO: STUART FREEDMAN/PANOS

Bilderna kommer från utställningen "Positiva Liv" som visats av ActionAid. Se vidare på www.positivelives.org och www.actionaid.se

Jotham Myaka kämpar för att förbättra situationen för dem som har drabbats av hiv.

FOTO: ROBBAN ANDERSSON

Han vägrar ge upp

Jotham Myaka tycks inte ha många minuter till vila. Hela tiden finns någon som behöver hjälp från den organisation han driver i ett litet hörn av den ensliga landsbygden i sydafrikanska KwaZulu-Natal. Och den förödande aidsepidemin har lagt ytterligare en sten på hans börda.

TEXT OCH FOTO: ANNA KOBLANCK

Det ringer ständigt i Jotham Myakas mobiltelefon. När han är ute och kör på de slingriga vägarna bland bergen kring byn Muden stoppas han gång på gång av folk som vill prata med honom. Han tvingas ställa in en ovanlig helgledighet i Swaziland för ett viktigt möte i Johannesburg. Hela tiden är det någon som rycker i honom.

– På sätt och vis gör vi mycket av det arbete som de lokala myndigheterna borde göra här i Muden, konstaterar Jotham Myaka bakom bilratten.

Sedan 1993 driver han den lokala hjälporganisationen Zibambeleni som är en av Diakonias samarbetsorganisationer. Zibambeleni betyder "att klara sig själv" på zulu.

– Svarta människor var förslavade under apartheidregimen, både fysiskt och mentalt. Vi ville ha ett namn på vår organisation som befriade oss från detta, berättar han.

Till att börja med riktade organisationen in sig på att, inom ramen för den landreform som bedrivs i Sydafrika, hjälpa lokalbefolkningen att kräva tillbaka land som stulits från dem av vita farmare under apartheidtiden. Fler än 2 000 familjer i området kring det lilla samhället Muden, som har drygt 30 000 invånare, har hittills fått tillbaka sitt ursprungliga land. Det är ovanligt framgångsrikt, och Jotham Myaka kan ta åt sig en stor del av äran för detta. En lokaltidning beskrev honom nyligen som en "förkämpe för landreform" i KwaZulu-Natal.

Om det bara var landreformen han behövde ägna sig åt skulle Jotham Myaka själv säkert också vara mycket nöjd, och betydligt mindre stressad.

Men behoven i Muden är stora, och Zibambeleni är med och driver en lång rad projekt som sträcker sig från att driva datautbildning för bygdens ungdomar till att starta en egen bank i byn när de etablerade bankerna vände dem ryggen. På senare tid har även den förödande aidsepidemin blivit Jotham Myakas sak.

– Jag trodde aldrig att jag skulle arbeta med hiv och aids, men man ser sådan nöd framför sig och de här människorna har ingen annan att vända sig till, säger Jotham Myaka.

VÄRST DRABBAT

KwaZulu-Natal, som ligger i Sydafrikas nordöstra hörn, är den region i landet som är värst drabbad av hiv och aids. Det finns ingen färsk officiell statistik över hur stor del av befolkningen som är drabbad, men man ligger över rikssnittet på 20 procent av den vuxna befolkningen. Samtidigt hör samhällen som Muden, som ligger i en liten dalgång långt ifrån motorvägen mellan Johannesburg och Durban, till de platser i landet där det är svårast att få tillgång till sjukvård. Närmaste sjukstuga och sjukhus ligger flera mil bort.

– Det närmaste ställe vi kan få aidsmediciner på är i Greytown, men det kostar för mycket pengar att åka dit, påpekar 37-åriga änkan och trebarnsmamman Bongekile Madondo.

Fembarnspappan Zenza Ximba, som också är 37 år gammal, kör varje månad 120 kilometer fram och tillbaka till sjukhuset i Tugela Ferry för att få sina aidsmediciner.

Sydafrikanerna Zenza Ximba och Bongekile Madondo är båda hivsmittade. De bor i det lilla samhället Muden i den hårt aidsdrabbade provinsen KwaZulu-Natal. Samhället saknar sjukstuga och det är både dyrt och krångligt att ta sig till närmaste sjukhus där de kan komma över hivmediciner.

– Jag har en egen bil. Det går inte att åka dit med lokal transport för ibland får man vänta där hela dagen och sedan finns det ingen buss hem, berättar han.

NY TYP AV TUBERKULOS

Just vid sjukhuset i Tugela Ferry upptäckte man nyligen en ny typ av tuberkulos, som inga mediciner biter på. Den extremresistenta formen av lungsjukan har enligt sjukhusets läkare antagligen kommit till på grund av den bristande sjukvården för de hivsmittade i regionen. Regeringen vägrade länge att starta ett nationellt program med gratis hivmediciner för landets aidssjuka, och under tiden behandlade läkarna i Tugela Ferry sina dödssjuka aidspatienter med all slags antibiotika. Ofta användes samma slags antibiotika som man använder för att behandla tuberkulos.

– Så det är möjligt att vi här, och även på andra sjukhus, överbehandlade multiresistent tuberkulos och skapade den extremt resistenta formen, resonerar Tony Moll, den läkare som först upptäckte den nya formen av tuberkulos.

Ett sextiototal patienter har hittills dött av sjukdomen vid sjukhuset i Tugela Ferry, samtliga var hivsmittade. Sjukdomsutbrottet orsakade

braskande rubriker även i internationell press, och både Bongekile Madondo och Zenza Ximba är oroliga för att de ska smittas.

– Jag är rädd, för vårt immunsystem är så svagt att vi inte kan slåss mot en sådan smitta, konstaterar Zenza Ximba.

Båda är också överrens om att livet för dem och alla andra aidssjuka i Muden skulle förbättras avsevärt om det fanns en lokal sjukstuga. Jotham Myaka och Zibambeleni har länge försökt övertyga hälsodepartementet att öppna en klinik i Muden, och nu tror han att de är på väg att lyckas. Departementet har åtminstone på pappret gått med på att öppna en sjukstuga i byn, och för att göra det än lättare för myndigheterna har Zibambeleni erbjudit staten ett hus i byns centrum.

– Det är ganska sorgligt faktiskt, att vi som bor här ute på landet måste stötta regeringen för att den ska göra något för oss, säger Jotham Myaka.

Jotham Myaka är dock van att kämpa mot tuffa odds. När han föddes 1957 hade hans familj redan förlorat sitt land, och hans föräldrar arbetade som lantarbetare. Den vita farmaren de jobbade för ville inte att barnen skulle gå i skolan, utan att de också skulle arbeta på farmen. Så Jotham fick smyga iväg till skolan varje dag, och lyckades först

efter många svårigheter skaffa sig en utbildning. Som student blev han politiskt engagerad, och efter demokratiseringen har han ägnat sig åt landfrågan och arbetet med att förbättra livet för sina medmänniskor i Muden.

– Det är inte nödvändigtvis mitt val att jobba med detta längre. Vårt land togs ifrån oss, och det gamla systemet lever kvar i aidsepidemin, säger han.

– De här familjerna behöver mat i dag, inte i morgon. Ibland skulle det kännas bättre att låtsas att jag inte ser vad som händer, men problemen försvinner inte bara för att vi blundar, tillägger han.

STÖD OCH INFORMATION

Zibambeleni är involverat i flera olika projekt som har med hiv och aids att göra, utöver försöken att få myndigheterna att öppna en sjukstuga i byn. Organisationen ger bland annat stöd till föräldralösa barn, och hjälper de drabbade att söka sjukbidrag.

– De vet inte vilka dokument de måste ha med sig, och så åker de in till Greytown utan att ha alla papper med sig, förklarar Jotham Myaka.

De informationskampanjer som drivits hittills har mestadels handlat om hur man förebygger

Den egenritade kartan över Muden på byns bankkontor, startat av Zibambeleni, visar ett litet samhälle som i stort får klara sig på egen hand utan hjälp från statliga myndigheter.

hivsmitta, men Jotham Myka ser ett allt större behov av information om de aidsmedicinerna som nu finns tillgängliga.

– Det skulle hjälpa mycket. Folk måste få veta vad det är de ska be om när de kommer till sjukhuset, annars finns risk att sjuksystem bara ger dom en enkel värktablett, säger han.

Hivepidemin tär hårt på befolkningen. Bongekile Madondo och Zenza Ximba säger att de som är hivpositiva stöttar varandra genom svårigheterna. Även de egna familjerna ger stöd.

– Det är viktigt att ha en familjemedlem som hjälper dig att komma ihåg att ta medicinerna i tid, påpekar Bongekile Madondo.

Samtidigt nöter epidemin på samhällets struktur. De föräldralösa barnen är så många att Zibambeleni har börjat fundera på om det inte krävs ett barnhem för att ta hand om dem. Fattigdomen blir allt djupare när invånarna är för sjuka för att sköta sina jordbruk.

– Sjukdomen har skapat misstänksamhet mellan människor. Ingen litar längre på någon, påpekar Zenza Ximba.

Jotham Myka ser hur arbetet med de aidsdrabbade tynger även hans egna anställda på Zibambeleni. Det är psykiskt tungt att hela tiden

se människor dö, och svårt att hålla motivationen vid liv. Än har Jotham Myka dock inte givit upp.

– Jag är fortfarande positiv och optimistisk för vår nation, men jag är ganska sönderstressad, säger han.

Kampen mot hiv/aids

Obehandlad leder hivinfektion på sikt till bristande immunförsvar. De sjukdomar som då kan drabba den hivpositive kallas aids.

Diakonia arbetar runt om i världen med information, utbildning och stöd till hivsmittade. Diakonias arbete för rättvisa, jämställdhet, demokrati och mänskliga rättigheter är också en del i kampen mot hiv. Läs mer på www.diakonia.se.

Det pågår i världen ett 30-tal försök att ta fram vaccin mot hiv. Men sannolikt kommer det att dröja innan ett fungerande vaccin är tillgängligt. Forskning pågår också på så kallade mikrobicider, som kan skydda slemhinnorna i vagina och därmed förhindra att hivvirus tränger igenom.

Diakonia i Sydafrika

Diakonia samarbetar med tio organisationer i Sydafrika. De flesta finns i provinsen KwaZulu-Natal, ett av de områden som drabbats hårdast av hiv/aids. Hivsmittade förnekas i många fall sina mänskliga rättigheter. Diakonias samarbetsorganisationer försöker förbättra situationen bland annat genom att informera, dokumentera och påverka beslutsfattare.

Inlåst med smittan

Kvinnonamn ropas ut med hög röst. Välsminkade och finklädde kvinnor skrattar och skojar. Med förväntansfulla steg går de fram och tillbaka på gångbanorna. Onsdag är besöksdag på Honduras enda kvinnofängelse.

TEXT OCH FOTO: LISA HANSON/SVALORNA LA

Margarita Ayalas enda besök för dagen är en svensk journalist. Margarita är nervös inför mötet och frågar om det är säkert att ingenting hon säger kommer publiceras i Honduras.

– Ingen vet nämligen, jag har inte berättat för någon utanför fängelset, säger hon och irrar lite med blicken.

Under sju år gjorde skammen att Margarita Ayala höll det hemligt för sin mamma att hon sitter i fängelse. I somras lättade hon äntligen sitt hjärta och hennes mamma, som trott att Margarita varit död i alla dessa år, kom på besök så fort hon lyckats samla ihop pengar till resan.

Att hon har hiv har Margarita Ayala fortfarande inte berättat för någon utanför fängelsets murar.

– Jag kan inte göra min familj mer besviken än jag redan har, säger hon.

Sedan Margarita Ayala kom till fängelset har hon sett hur två kvinnor avlidit i aids. Den senaste dog bara för några månader sen, en ung kvinna på 23 år.

Margarita Ayala mår mycket bättre sedan hon började med medicinering för tre år sedan. Nu åker hon varje månad till sjukhuset för att få medicin. Hon har gått upp i vikt, och har aptit. Men det har tagit henne nio år att någorlunda acceptera sin sjukdom.

HONDURAS HÅRT DRABBAT

Drygt 200 kvinnor finns på Honduras enda kvinnofängelse, Penfas, som ligger en halvtimme utanför

huvudstaden Tegucigalpa. De taggtrådsförsedda murarna reser sig ur ett kulligt landskap.

– Smittade kvinnor i fängelse är tredubbelt diskriminerade, säger Ana Maria Ferrera, från Diakonias samarbetsorganisation CEM-H, som jobbar med hivprojekt i fängelset.

Medan det bland befolkningen generellt är mellan en och två procent som är smittade, bär nästan var tionde i fängelserna på hiv. Honduras är det land i Centralamerika som har klart flest hivfall registrerade. År 2003 stod landet för hälften av regionens hivfall. De senaste siffrorna från hälsoministeriet visar att 23 000 människor lever med viruset, UNAIDS uppskattar antalet till 63 000. Bara drygt 3 500 får medicin.

Enligt Ana Maria Ferrera finns flera orsaker till att Honduras är så hårt drabbat; den utbredda fattigdomen, våldet och migrationen. En teori som ofta nämns är de amerikanska militärbaser som fanns i landet på åttiotalet. Militärerna utnyttjade lokala kvinnor i prostitution och förde in smittan i Centralamerika. Första fallet i Honduras registrerades 1984. Ana Maria Ferrera vill inte förkasta teorin, men tillägger att det också kan handla om något så enkelt som att Honduras har ett bättre fungerande rapporteringssystem än grannländerna.

Som förklaring på den tydliga feminiseringen av sjukdomen, att fler och fler kvinnor smittas, har hon bara ett svar.

– Machismo.

Över åttio procent av dem som får viruset får det genom heterosexuella relationer. Fortfarande är homosexuella män och kvinnliga sexarbetare bland de värst drabbade. Men den grupp som ökar mest är heterosexuella kvinnor i parrelationer. Ofta talas det om "hemmafruar" som den nya gruppen i farozonen.

–Männen har ofta flera partner och det är svårt för kvinnorna att kräva att de ska använda kondom i något som officiellt är en trogen relation. Ofta blir de själva då anklagade för otrohet, förklarar Ana Maria Ferrera.

SEX MÅNADER ATT LEVA

Margarita Ayala minns tydligt dagen den 22 juni 1997. Dagen då hon började förbereda för sin död.

– Jag blev alldeles kall när jag fick beskedet, men jag höll masken inför läkaren. Så fort jag kom hem från sjukhuset låste jag in mig i ett rum och bara grät, berättar Margarita Ayala.

Hon var övertygad om att hon som mest hade ett halvår kvar i livet. Hon packade sin väska, lämnade livet som sexarbetare och åkte tillbaka till sina tre barn i huvudstaden. Det första hon gjorde var att se till att de skulle ha någonstans att bo när hon dog. I väntan på slutet började hon sälja majstortillas i ett gatustånd för att försörja sig. Så tog livet en ny vändning. Hon hamnade i slagsmål med en man som försökte råna henne, han dog och Margarita Ayala dömdes till femton år för dråp.

Nu sitter hon här, inlåst, men livs levande. I oktober fyller hon 36 år och har därmed gått fem år över medellivslängden för hivsmittade i Honduras.

– Den första tiden var avskyvärd och jag var väldigt deprimerad. De första fem månaderna var jag instängd på en isoleringsavdelning.

Sköterskan som jobbade på fängelsekliniken spred snabbt ut till alla vilka som var smittade. Margarita Ayala fick dagligen höra av andra interner att hon var äcklig, snart skulle dö och att hon spred smittan genom sin blotta närvaro.

När organisationer började besöka fängelset för att informera om hiv och aids minns Margarita Ayala att stämningen märkbart ändrades. De elaka tillropen dunstade av och avsky ersattes av nyfikenhet.

Honduras har en bra och tydlig lagstiftning gällande hiv och aids. Ingen får diskrimineras på grund av sjukdomen och det är olagligt att tvinga någon till provtagning. Även statens nationella strategi för bekämpning av sjukdomen är gedigen, tycker Ana Maria Ferrera. Men hon är kritisk mot hur myndigheterna agerar. Som ett exempel tar hon de landsomfattande upplysningskampanjerna.

– I första hand ska man leva i avhållsamhet. I andra hand ska man vara trogen sin partner.

Det tog sju år innan Margarita Ayala vågade berätta för sin mamma att hon sitter i fängelse. Ännu har hon inte vågat berätta för sin familj att hon är hivpositiv.

Först som tredje alternativ framhåller de vikten av att använda kondom. Det är skrämmande hur inskränkt hälsoministeriet agerar, menar Ana Maria Ferrera.

Hon lägger stor skuld på den katolska kyrkans starka ställning i landet. Trots att staten ska agera oberoende av den så färgar dess värderingar av sig i kampanjerna.

BRIST PÅ MEDICINER

Margarita Ayala har börjat fundera på framtiden igen. Hon skulle vilja byta fängelse för att få vara närmare sin familj. Problemet är då att hon antagligen inte får tillgång till medicin, det är främst i storstäderna som behandling kan erbjudas. Det är ett svårt beslut. Vad hon ska göra när hon blir fri är däremot ett mycket lätt beslut.

– Jag ska samla ihop mina barn och åka till min mamma. Hon är gammal och jag vill ta hand om henne. Nu när jag har återfått henne tänker jag inte mista henne igen, säger hon.

– Kommer du att berätta för henne att du har hiv?, blir min sista fråga innan vi skiljs åt.

– Ja ... Jag blir nog tvungen, svarar Margarita Ayala. Men har hon accepterat att jag sitter i fängelse, accepterar hon nog det också.

Diakonia i Honduras

Diakonia samarbetar med tolv organisationer i Honduras. De flesta arbetar med lokal utveckling i de fattigaste delarna av landet. Hiv och aids är ett viktigt tema i Diakonias arbete i Latinamerika. I Honduras samarbetar Diakonia bland annat med kvinnoorganisationen CEM-H som informerar kvinnor i fängelse om hiv och sexuellt överförbara sjukdomar.

Ophelia livs levande

Världen är orättvis. Ibland blir det extra tydligt. Som när det gäller Ophelia och hennes syster Veronica till exempel. Ophelia lever med hiv i Sverige. Veronica dog nyligen i aids i Zambia.

TEXT: LENA HANSSON

FOTO: MARCUS MARCETIC

Ophelia Haanyama-Ørum blundar och drar ett djupt andetag när jag frågar hur det kändes att få beskedet. Sedan berättar hon.

– Jag hörde att läkaren sa att jag var hivsmittad. Sedan sa han något om aids. Sedan hörde jag inga ord. Jag såg hur hans mun rörde sig, men jag hörde inget alls.

Det var i början av 90-talet. Ophelia hade lämnat familjen och sin lilla dotter i Zambia och studerade ekonomi på universitet i London. Hon var i Sverige på ett kort besök hos systemen som bodde här. Och i samma veva upptäckte hon att hon var gravid. Hon åkte till Danderyd för att göra ett graviditetstest och samtidigt tog de några rutinprover. Ett av dem var hivtestet.

På den tiden fanns inga verkningsfulla mediciner. Hiv var i stort sett detsamma som aids och död. Risken för att barnet hon bar skulle smittas var stor. Därför bestämde sig Ophelia snabbt för abort.

Livet förändrades drastiskt. Var tredje månad skulle hivpositiva gå till läkare för att höra läkaren bedöma hur lång tid man hade kvar att leva.

– Allt kretsade kring detta. Hur dåligt är mitt immunförsvar? Hur lång tid har jag kvar att leva? Ändå skulle man försöka vara optimistisk. Det var nästan omöjligt.

Efter några år träffade Ophelia en man och blev förälskad. Men det var svårt i början. Hon vågade inte berätta om sin smitta.

– Det tog nog flera månader innan jag sa något. Men sedan gick det jättebra. Han har verkligen

varit ett stort stöd, följt med till sjukhuset och ställt upp på alla vis.

Snart kände de båda att de verkligen ville ha barn. Efter många samtal med läkare bestämde de sig för att försöka. Det här var 1994 och då hade medicinen AZT visat sig vara verkningsfull och risken för hivpositiva mammor att föra vidare smittan till sina barn hade minskat drastiskt.

– Men graviditeten var förskräcklig. Jag hade ångest i 40 veckor, jag var så rädd för att mitt barn skulle bli smittat.

Idag är Ophelias son elva år och frisk. Ophelia själv har i tio år tagit en cocktail av mediciner som gör att hivviruset inte har tillåtit ta över hennes kropp. Istället har hennes smitta fått henne att göra spännande saker. För att verkligen förstå skillnaden mellan virus och bakterier läste hon biologi på Stockholms universitet och för att förstå vad som händer med kroppen har hon läst fysiologi på Karolinska institutet i Stockholm. Idag arbetar Ophelia heltid på stiftelsen Noaks Ark i Stockholm.

För hennes syster Veronica blev det annorlunda. Ophelia kommer från en stor familj med många barn. Men Veronica stod henne särskilt nära.

– Vi kunde prata om allt; pojkvänner, kärlekar, känslor. Hon hade ett härligt högt skratt. Det var Veronica jag bodde hos när vi flyttade ifrån våra föräldrar och det var hon som var med mig på sjukhuset när min dotter föddes.

För några år sedan fick Veronica ett sår på benet som inte ville läka. Hon försökte på alla sätt att

förklara för sig själv och andra att det inte kunde vara symptom på hiv. Men Ophelia övertalade henne att testa sig. Det här var år 2000 och för Veronica var medicinerna dyra. Ophelia bidrog, men ändå räckte det inte riktigt. Vissa dagar hade hon inte råd med både mat och mediciner, utan fick välja. Medicinerna gick i första hand, men att inte äta är extra allvarligt när man är hivpositiv. År 2003 hade en av Veronicas söner blivit trött och hängig. Han var ofta sjuk och det visade sig att han redan hade ganska långt gången aids. Från år 2004 kan man få gratis hivmedicin i Zambia, så pojken fick behandling. Men hans liv gick inte att rädda. Förra året dog han, 13 år gammal. Veronica blev deprimerad, och skuldbelade sig själv för pojkens död. Hon slutade att ta sina mediciner och på julafton 2005 dog hon. Då vägde hon 25 kilo.

– Jag förstår att min syster inte ville kännas vid hiv och därför vägrade att testa sig. Hon var inte säker på att kunna köpa mediciner, och om man inte kan få behandling kanske man helst inte vill veta om man bär på hiv eller inte. Det för bara med sig ångest och man kan inte göra något åt det.

Det är stor skillnad att vara hivsmittad i Sverige och i Zambia. Här är hiv ovanligt, i Zambia är mer än var femte person smittad. Här fungerar sjukvården och man får den tid man behöver med sin läkare. Där råder brist på läkare.

– Om jag får en infektion ringer jag till sjukhuset, åker dit och de tar en odling. Sedan får jag genast antibiotika om det behövs. Min syster hade ingen telefon, hade inte råd med taxi och om hon ändå lyckades ta sig till sjukhuset fanns kanske ingen läkare på plats.

Ophelia påbörjade sin medicinering 1994. I Zambia blev medicinerna gratis först tio år senare.

– Alla hivsmittade i världen ska ha tillgång till mediciner. Alla människor har samma värde. Men det måste också finnas en sjukvård som fungerar, säger Ophelia.

Varje år man kan förlänga en människas liv är viktigt, menar Ophelia. Inte minst för barnen som behöver sina föräldrar. Ett samhälle där barn växer upp utan föräldrar är svårt att tänka sig.

Idag har Ophelia ansvaret för Veronicas 14-åriga dotter, som inte är hivsmittad. Och hon försöker prata med henne om det som Veronica gick igenom. Men aids är svårt att prata om. Och om ens mamma dör i aids är det inget man säger till kompisarna.

– I Sverige och i Zambia och i hela världen måste människor förstå att hiv kan drabba alla; vanliga människor, vanliga kvinnor som är gifta med vanliga män. Vanliga människor som har vanliga jobb, säger Ophelia.

Hiv drabbar sådana som dig och mig.

Du kan bidra till kampen mot aids

1. Skaffa kunskap.
2. Skapa en stödjande omgivning. Prata om hiv i alla möjliga sammanhang där det passar. Aids är ekonomi, religion, politik, sjukvård, sexualkunskap – ja nästan allt vi pratar om kan kopplas till hiv.
3. Se sanningen i vitögat. I Sverige ökar klamydia. Där klamydia smittar kan även hiv smitta. Vi måste prata med våra barn och ungdomar om sex och hiv, utan att sprida skräck. Sex ska vara något fint, men innebär också ett ansvar.
4. Gör vad du kan för att bekämpa fattigdomen i världen. Marginaliserade människor drabbs hårdare av hiv.
5. Arbeta för jämställdhet, brist på jämställdhet ökar risken för hivsmitta.
6. Sätt press på dina politiker. Handelsavtal ska inte hindra fattiga från att få mediciner och IMF måste tillåta fattiga länder att satsa på sjukvård.

Enorma framsteg har gjorts sedan hiv upptäcktes

Tänk dig att 16 jumbojetar fulla med folk störtar. Så många människor dör i aids varje dag.

Ändå har stora medicinska framsteg gjorts sedan hivviruset upptäcktes för 25 år sedan.

Aids är en av de värsta katastrofer som har drabbat mänskligheten. Närmare 40 miljoner människor lever idag med hiv. Nästan lika många har redan dött i aids.

På 80-talet och i början av 90-talet var ett positivt hivbesked i stort sett det samma som döden. Idag är det annorlunda – i alla fall om man bor i ett land som Sverige.

– Från att ha upptäckt en helt ny sjukdom har den medicinska utvecklingen kommit långt på kort tid, säger Jan-Olof Morfeldt, verksamhetschef på stiftelsen Noaks ark som arbetar med hiv och aids.

Viruset som ger upphov till sjukdomen identifierades snabbt. Redan 1985 hade man utvecklat ett test som kunde visa om man var smittad och snabbt började man söka efter mediciner.

1996 fanns en kombination av läkemedel som hade visat sig vara mycket verkningsfull och mycket tyder på att man med dagens mediciner kan leva ett normallångt liv.

– Att på 25 år ha kommit så långt är en fantastisk framgång, säger Jan-Olof Morfeldt.

Den kanske allra största framgången är att man idag klarar att skydda smittade kvinnors barn från hiv med 99 procent – förutsatt att de får rätt behandling före och efter födseln.

– Men för att de här fantastiska framgångarna ska komma alla till del, även de fattiga, krävs radikala politiska beslut. Aids är politiskt sprängstoff, säger Jan-Olof Morfeldt.

12 000 människor smittas av hiv varje dag, de flesta av dem bor i Afrika. Många är fattiga och saknar tillgång till sjukvård och mediciner.

– Världen satsar miljarder dollar på krigsvapen och miljarder dollar på att stoppa terrorismen. Varför kan man då inte fatta övergripande beslut om att avsätta resurser till den här frågan? undrar Jan-Olof Morfeldt.

LENA HANSSON

Det krävs radikala politiska beslut om framgångarna ska komma alla till del, säger Jan-Olof Morfeldt, verksamhetschef på Noaks ark. FOTO: NOAKS ARK

Jag heter Patience Botshelo, och jag kommer från det storslaget vackra Botswana – ett land som har utvecklats väl från 1966 fram till i dag.

Den 30:e september firade vi 40 år av självständighet, och när vi tänker tillbaka på de år som gått inser vi att vi har åstadkommit mycket. Samtidigt ökar den del av befolkningen som är hivsmittad. En fjärdedel av befolkningen bär på hiv.

Tyvärr är jag en av de smittade. Men att leva med hiv är inte längre en stor sak för mig. Det angår mig mest klockan sju på morgonen och sju på kvällen, då jag måste ta min medicin var jag än är och vad jag än gör. Det viktigaste för mig är att jag har pratat med mina syskon och min mamma och de har alla testat negativt för

I början går det jättebra, tills jag berättar att jag är smittad. Han lägger benen på ryggen och springer iväg som en rädd hund, och lämnar mig ensam med brustet hjärta. Hur som helst – jag är en vuxen kvinna och jag vet att jag klarar mig. Jag är övertygad om att vi kan vinna över den här monstruösa sjukdomen innan den slår ut hela vår befolkning.

Ibland tittar jag på min vackre tioårige son och undrar vad som kommer att hända den dag Gud bestämmer sig för att det är slut för kämpen Patience Botshelo. Även om jag tar medicin och äter bra så vet jag att jag börjat min resa mot slutet, att mina dagar är räknade. Ibland har jag konstiga mardrömmar. Häromnatten drömde jag att min morfar, som varit död i tio år, plötsligt dök upp och sade till mig

”Viruset har blivit min partner”

hiv. Jag är den enda i familjen som är smittad. Jag är verkligen stolt över det, för det visar att jag har gjort mitt jobb med att sprida information om hiv och hur man förbygger smitta.

På sätt och vis har viruset blivit min partner som jag kommer att leva med resten av livet. Det är lustigt hur jag ibland går iväg till ett ensligt ställe och sätter mig och pratar med viruset, och förklarar att det inte kan döda mig för då dör vi båda två.

På senare tid har jag utvecklat resistens mot en del av medicinerna. Jag trodde att jag hade förlorat kampen mot viruset, men jag fick stöd från alla håll – från kolleger, familj, vänner och mina stödkompisar som också är hivpositiva. Stödcentret som heter ”Tystnad Dödar” som jag har varit med och startat har uppmuntrat mig mycket. Jag har mycket att leva för – som ett gott exempel på positivt liv och för min enda son. Jag tänker att jag redan har kommit en lång väg och att jag inte kan ge upp nu.

Trots att jag är smittad fortsätter livet. Jag går på disko. Jag träffar vänner. Jag gör allt som gör mig glad. Problemet är att träffa någon. Det är sällan en relation varar mer än två månader.

att ”det är tid för dig att gå nu”. När jag vaknade så skakade jag och svettades. Jag tänkte att nu är det dags för mitt avsked, dags att gå över till de dödas värld. Jag går inte i kyrkan, men den natten gick jag ner på knä och bad Gud att förlåta de synder jag begått.

Otroligt nog hörde han mina böner och tog mig inte med sig så snart. Från den natten vet jag att jag inte kan undslippa det faktum att jag en dag kommer att dö. Jag försöker att inte tänka på den dagen, eftersom det gör mig nedstämd och stressad. Vi är alla rädda för att dö, men för mig är det ett faktum. Men jag tänker inte bara lägga mig ner och vänta. Jag kommer att ta varje tillfälle i akt att glädjas. Jag kommer att slåss mot sjukdomen till sista andetaget. Vår president, Festus Mogae, säger alltid att kampen är vår – så bröder, systrar, fäder, mödrar, barn och far- och morföräldrar, låt oss slåss för allt vi är värda. Viruset kan besegras om vi arbetar tillsammans – två är starkare än en.

Patience skriver under pseudonym. Läs mer om Patience i boken ”Några dagar till” av Anna Koblanck, utgiven på Ordfront förlag.

Kvinnor säljs till prostitution

Hon tvingades in i sexhandeln där risken för att bli hivsmittad är som störst. Hennes släkting lovade att gifta bort henne men tog henne istället till en slavliktande tillvaro. I den indiska delstaten Orissa har handel med kvinnor blivit ett stort problem.

TEXT OCH FOTO: IDA KARLSSON

Vi kan kalla henne Yasmine. När en släkting erbjöd sig hjälpa till att få Yasmine bortgift var mamman bara tacksam. Familjen hade det svårt att klara sig ekonomiskt så mamman betalade till och med en summa pengar som tack för hjälpen.

Men släktingen bedrog dem. Yasmine fördes bort till en annan delstat och blev såld till tre olika män under två års tid. Allting var främmande för henne. Hon kände ingen, hon förstod inte språket, omgivningen var okänd. Om dagarna hölls hon inlåst i ett litet rum. Hon var tvungen att arbeta hårt och fick knappt någon mat eller några kläder. När hon bad om mat blev hon misshandlad. När hon blev sjuk fick hon klara sig bäst hon kunde. Själv säger hon att hon blev behandlad som ett djur. På kvällarna såldes hennes kropp till manliga sexköpare.

MÄNNEN GÅR FRIA

Efter två år lyckades Yasmine rymma. Hon hade inte tillräckligt med pengar för att betala hemresan, men lyckades lifa hela vägen. En resa som få i hennes situation skulle våga.

Väl hemma igen var allt förändrat. Byn invånare visste vad som hade hänt. Hennes rykte var förstört, hennes familj var föraktad. Med små medel

skulle hon nu försöka klara sig i ett samhälle som vände henne ryggen.

Männen som lurade och utnyttjade Yasmine går fria. För att kunna driva ett rättsfall krävs pengar och det har inte Yasmine och hennes familj. Därför är männen inte ens anmälda.

Yasmines livshistoria är inte unik. Många unga kvinnor i området har råkat ut för samma sak. De fattiga och utbildade är speciellt utsatta. Att bli bortgift kan vara deras enda chans till ett bättre liv någon annanstans.

UTNYTTJAS SOM SLAVAR

I den indiska delstaten Orissa har handel med kvinnor blivit ett stort problem, speciellt i området Nayagarh. Det som på ytan kan se ut som äktenskapsförmedling handlar istället om en utbredd sexhandel. De män som förr reste runt och köpte upp grönsaker bland lokala odlare har börjat handla med kvinnor. Kvinnorna säljs som vilken annan vara som helst. Förmedlare vänder sig till de allra fattigaste familjerna och erbjuder sina tjänster. Mot en summa pengar lovar de en bättre tillvaro, ett bra giftermål.

Istället hamnar många kvinnor i svår förnedring och slavliktande förhållanden där de säljs runt till

Diakonias samarbetspartner GUC arbetar med självhjälsgrupper för att stödja de allra fattigaste kvinnorna och förhindra att de säljs in i prostitution.

flera olika män. Ensamma, långt hemifrån, är de väldigt utsatta. En del av dem försvinner spårlöst och hörs aldrig mer av.

Diakonias samarbetspartner, Gania Unnayan Committee, GUC arbetar för att stödja de kvinnor som lyckats lämna prostitutionen. GUC är noggranna med att dokumentera alla fall av kvinnohandel i området och är den enda organisationen i Nayagarh-distriktet som kan erbjuda de här kvinnorna någon hjälp.

De kvinnor som tvingas in i prostitution löper stor risk att bli hivsmittade och är därför en prioriterad grupp i GUC:s arbete mot aids.

– Senast förra veckan dog en av dessa unga kvinnor. Hon hade återvänt hem efter att ha varit fast i prostitution en tid. Det är inte konstaterat, men jag misstänker att hon var hivpositiv, säger Usha Pattanayak på GUC.

Fattigdomsbekämpning är GUC:s främsta strategi för att förhindra att kvinnor säljs in i prostitution.

– Majoriteten av kvinnorna som har sålts till prostitution kommer från mycket fattiga familjer, säger Usha Pattanayak.

GUC kan ge ekonomisk hjälp och arbetar också med självhjälsgrupper för att stärka kvinnorna.

Dessutom informerar man om hiv och aids. GUC samarbetar med andra organisationer och är en av få frivilligorganisationer som även har ett bra samarbete med beslutsfattare på delstatsnivå. Men det finns mycket kvar att göra.

– Min dröm är att kunna erbjuda en frizon för kvinnorna när de inte har någon annanstans att ta vägen. Ett hus, någon slags tillflyktsort där de kan göra sig av med känslan av förnedring och återerövra sitt människovärde, säger Usha Pattanayak.

I Indien ökar antalet hivsmittade dramatiskt, uppskattningsvis bär nästan tio miljoner människor på viruset.

– Okunskapen är en stor anledning till att hiv ökar säger Usha Pattanayak.

Rädslan för att bli smittad är stor och det finns många vanföreställningar. Vissa tror att man blir smittad bara man rör vid någon som är hivpositiv. Usha Pattanayak berättar om ett aktuellt fall i delstaten där en änka blev bränd till döds på grund av att hon var smittad.

– Hela familjer blir utfrysta från samhället när någon visar sig vara smittad, säger K S Moharana, Diakonias landrepresentant i Indien. Det kan innebära ett livslångt utanförskap för alla i familjen.

Genom väggmålningar sprids kunskap om hiv och aids.

Diakonia i Indien

Diakonia samarbetar med 14 organisationer i Indien, i delstaterna Orissa, Bihar och Jharkhand. Daliter och stamfolk är huvudsakliga målgrupper. Alla Diakonias samarbetspartner i Indien arbetar med hiv/aids. Kvinnor inom sexhandeln är en prioriterad grupp. Organisationen Gania Unnayan Committee, GUC, började arbeta med frågan redan 1994. Kunskap sprids genom gatuteater, affischer, utbildning i skolor och i självhjälsgrupper. GUC har även arrangerat uppsatstävlingar på temat hiv/aids för att på det sättet skapa medvetenhet bland studenter. Diakonia stödjer sedan år 2000 GUC:s arbete.

Fattiga drabbas när patentregler skärps

Indiens läkemedelsindustri har försett både det egna landet och andra fattiga länder med billig hivmedicin. Men nu tvingas Indien att införa hårda patentregler och priserna höjs. Det drabbar fattiga patienter.

TEXT: ANKIN LJUNGMAN

Indien har en effektiv läkemedelsindustri som har blomstrat tack vare att landet tidigare inte haft några starka patent på mediciner. Eftersom det har varit tillåtet att ta fram billiga kopior på mediciner har konkurrensen varit hård och hållit priserna nere. Den indiska läkemedelsproduktionen har täckt nästan hela det egna landets behov av läkemedel och dessutom är många u-länder beroende av de indiska medicinerna för sin sjukvård. Hälften av alla läkemedel för hiv-behandling i u-länder kommer från Indien.

Detta kommer snart att ändras dramatiskt. När Indien år 1995 blev medlem i Världshandelsorganisationen, WTO, skrev landet under det kontroversiella TRIPS-avtalet som bland annat innebär att man måste införa hårda patentregler för läkemedel. Alla u-länder fick dock tio års uppskov på genomförandet. Indien var därmed tvunget att anta en ny lag från januari 2005 som ger 20 års patentskydd för nya mediciner. Detta leder inte omedelbart till prishöjning på alla mediciner eftersom indiska företag kan fortsätta att tillverka de mediciner som de hittills har producerat. Men efter hand som nya läkemedel utvecklas så kommer effekterna att bli kännbara.

När billiga kopior inte får tillverkas så höjs priserna på mediciner drastiskt. Den nya patentlagen kommer att märkas snabbast när det gäller

just hivmediciner eftersom det ständigt krävs nya varianter av mediciner när patienter utvecklar resistens mot de tidigare. När priserna plötsligt höjs så riskerar patienterna att få sin livsnödvändiga behandling avbruten.

Men de indiska folkrörelserna sitter inte tysta och ser sin rätt till mediciner förhandlas bort utan vidare. Den indiska patentlagen innehåller föreskrifter som gör det möjligt att bestrida en patentansökan innan patentet godkänns. Redan har flera fall kommit upp i domstol när organisationer tagit strid mot enskilda patentansökningar som handlat om läkemedel mot bland annat cancer och hiv.

Att bestrida enskilda fall är förstås ingen lösning i längden. Det krävs ändringar i de internationella reglerna så att alla människors rätt till livsnödvändiga mediciner säkras.

Diakonia har tillsammans med Läkare Utan Gränser, Afrikagrupperna och Forum Syd tagit fram en ny rapport som handlar om rätten till hälsa och tillgången till mediciner. I rapporten som har titeln "Öppna sår i den globala politiken" kan man bland annat läsa om de internationella handelsreglerna och vilka konsekvenser TRIPS-avtalet kommer att få för Indiens fattiga, och alla andra som är beroende av billiga mediciner. Rapporten kan beställas från Diakonia, eller laddas ner på webbplatsen diakonia.se.

Vägen blir allt smalare. Buskarna vid vägkanten repar mot bilen – nu kan vi inte köra längre. Vi stannar och går till fots. När vi går på stigen passerar vi små åkerlappar och en del enkla hus. Någon uppmärksammar mig på att det är mest barn man ser runt husen, nästan inga vuxna – bara några enstaka äldre kvinnor.

Året är 2003. Vi befinner oss i västra Kenya i ett område som drabbats hårt av aids. En tredjedel av befolkningen är hivpositiv eller aids-sjuk – en ohygglig siffra. Många vuxna är redan döda och bara barnen finns kvar. En av huvudvägarna från kusten mot Uganda passerar i närheten. Långtradarchaufförerna har under årens lopp fungerat som effektiva smittspridare.

ansvar för sin mor. Äldste sonen är 15 år och han försöker ibland tjäna lite extra pengar efter skolan genom att rensa ogräs på någon grannes åker. Vid sidan om sjukdomen mår Bente också dåligt av att inte kunna ta hand om sina barn. I stället tvingas de ta ett alltför stort ansvar för sig själva och dessutom sin sjuka mor. En ohållbar situation i ett samhälle där ett socialt skyddsnet saknas och mat för dagen inte är en självklarhet.

Aids är inte bara ett hälsoproblem utan en stor social och ekonomisk utmaning för hela samhället. Vi måste alla ta krafttag för att lindra effekterna av denna farsot.

Det kan handla om att sprida information, bekämpa fattigdom, förändra attityder och sed-

Vem får en andra chans?

Bente, en 37-årig änka och fembarnsmor, väntar på vårt besök. Hennes man, som var chaufför, dog i aids för några år sedan. Han hade två fruar och även hans första fru är död. Nu är Bente svårt sjuk.

Med svag röst berättar hon att när hennes man blev sjuk beskylldes hon för att ha fört in smittan i familjen. Hans släktingar gjorde klart för henne att om han dog, var hon inte längre önskvärd.

Hon kunde ta sina barn och ge sig av!

Mannen dog och Bente vågade inte ens vara med på begravningen, utan flydde till sitt föräldrahem.

Tillsammans med de fem barnen bor hon nu i ett mycket enkelt lerhus med grästak, utan fönster. Vi ser inga möbler, bara ett par enkla stolar. Bente sitter på ett skycke på jordgolvet. Hon är mager och saknar krafter. En infektion gör att hon hostar när hon berättar. Bentes mamma är gammal. Barnen får nu ta ett stort

vänjor och att arbeta för jämställdhet. Stöd till kvinnor, som inte ens har makt över sin egen kropp och sexualitet kräver att också männen involveras.

Sedan jag träffade Bente för första gången har hon fått tillgång till medicin genom ett biståndsprojekt och hon har fått kontakt med en stödgrupp med andra hivsmittade. Idag mår hon bättre och kan ta en mer aktiv del i sina barns utveckling.

Bente och hennes barn har på något sätt fått en andra chans – och tagit vara på den. Den förtvivlan och hopplöshet, ja till och med förnedring, som jag hade sett hos dem har nu ersatts av en drivkraft som bara den som fått livet tillbaka kan ana. Livet är inte slut även om ett hivtest gett positivt utslag. Bente ger oss kraft att inte ge upp.

Det finns många liknande familjer, som nu väntar på sin andra chans.

Vi tar ett steg till.

NYHETER & NOTISER

Kampanjen slut men arbetet fortsätter

FOTO: CARL-JOHAN FRIMAN

Den 17 oktober avslutades kampanjen UTROTA FATTIGDOMEN NU. Organisationerna bakom kampanjen överlämnade "Kom ihåg-lappar" och en "pokal" med flera hundra vita band till Sveriges regering, företrädd av Torgny Holmgren, chef för UD:s enhet för utvecklingspolitik.

Mer än 120 000 svenskar bär det vita bandet som en opinionsyttring för mer och bättre bistånd, rättvis handel och skuldavskrivningar. Det visar att det finns ett stort folkligt stöd för rättvis politik och hållbar utveckling. Men fortfarande finns all anledning att påminna regeringen om deras ansvar för fattigdomen i världen. Skicka ett kom-ihåg-mejl till stats-, handels-, finans- och biståndsmministern. Gå in på www.diakonia.se och klicka på den lilla rutan "UTROTA FATTIGDOMEN NU" längst ner.

Mer om kampanjen kan du läsa på www.utrota-fattigdomen.nu

Nu som talbok

I samverkan med Inläsningstjänst AB har boken I livets tjänst – Diakonia under 40 år framställts som talbok. Den finns att låna på bibliotek. Rachel Norborg-Jerkeby, författare till boken, är uppläsare.

Biståndet ligger kvar på en procent

Sveriges bistånd kommer även under 2007 att ligga kvar på en procent av bruttonationalinkomsten, BNI. Det står klart sedan den nya regeringen har kommit överens i frågan som tidigare har varit omtvistad inom alliansen.

– Det är ett viktigt och riktigt beslut att inte sänka biståndet. Pengarna behövs i kampen mot fattigdomen, säger Magnus Walan på Diakonia.

Diakonia hoppas också att regeringen håller sitt löfte att skärpa kvaliteten på biståndet och inte använda det för att täcka upp andra budgetposter. Idag finns kryphål som gör att biståndspengar används till annat än fattigdomsbekämpning, bland annat stöd till flyktingverksamhet i Sverige och för att stödja svenska företags affärer i fattiga länder, genom så kallade exportkrediter.

– För att öka kvaliteten måste även fattiga människor kunna påverka hur biståndet utformas. Målet måste vara att stärka de fattigas möjlighet att ta sig ur maktlöshet och utforma egna beslutsprocesser i mottagarländerna, säger Magnus Walan.

Diakonia hoppas därför att Sveriges nya regering kommer att följa Norges och Storbritanniens exempel och ta avstånd från IMF:s och Världsbankens detaljstyrning av fattiga länders ekonomiska politik, som ofta kör över demokratiska beslut.

– Det är glädjande att regeringen så ofta och

FOTO: ERIK OLSSON

Inför valet överlämnade Christer Zettergren från Röda Korset och Leif Newman från Diakonia ett brev till folkpartiets ledare Lars Leijonborg. De 15 organisationer som skrev under brevet ville ha besked om den nya regeringen står fast vid enprocentsnivån.

tydligt refererar till mänskliga rättigheter och till riksdagens beslut om en samstämmig politik för global utveckling, PGU, säger Magnus Walan.

– Vi hoppas att regeringen inser vikten av vårt arbete att stärka civila samhället och människorättsorganisationer i stater med svag demokrati och mycket korruption. Vi måste också ta större ansvar för den korruption som har sitt ursprung i den rika världen, inom våra institutioner, banker och företag, säger Magnus Walan.

Kabila utropad till segrare i Kongo

Drygt två veckor efter presidentvalet i Kongo-Kinshasa utropade landets valkommission den sittande presidenten Joseph Kabila till segrare.

Anhängare till utmanaren Jean-Pierre Bemba mottog beskedet med ilska och förkastade valresultatet. Såväl internationella valobservatörer som det nätverk av kongolesiska valövervakare som Diakonia har gett stöd till menar att både valet och rösträkningen i stort har gått rätt till.

Bemba som har starkt stöd i Kinshasa fick enligt

valkommissionens preliminära resultat 42 procent av rösterna, medan vinnaren Kabila, som är mest populär i östra Kongo, fick stöd av 58 procent av väljarna.

Vid Dela meds pressläggning var situationen i huvudstaden Kinshasa spänd.

Det är första gången på över 40 år som kongole-serna fått rösta fram sin president. Förhoppningen är att valet ska vara början på en mer demokratisk utveckling i Kongo-Kinshasa.

Folkrätt på webben

FOTO: HANNA LAGERLÖF

Nu finns en helt ny webbplats om internationell humanitär rätt i det ockuperade palestinska territoriet. Webbplatsen, som finns både på svenska och engelska, är en del av Diakonias arbete inom programmet för internationell humanitär rätt, som strävar efter att öka respekten för internationell humanitär rätt i den pågående konflikten i Israel/Palestina.

På webbplatsen finner du såväl grundläggande fakta om internationell humanitär rätt som information om specifika frågor, till exempel om muren, israeliska bosättningar och husrivningar. Lär dig mer om ockupation, parternas skyldigheter och om hur man övervakar att den internationella humanitära rätten efterlevs. Besök webbplatsen på diakonia.se/ihl.

Omvända värden

Något är galet i världen. I Diakonias nätverk världen över finns miljoner människor som vill förändra och förbättra situationen för världens fattiga och mest utsatta människor. För att väcka uppmärksamhet kring Diakonias arbete för förändring och benfaste tro på alla människors lika värde startar nu en kampanj, som du nog kommer att stöta på i olika sammanhang. Med en spegelvänd kartbild och rubriken "Omvända värden" påminner Diakonia om att vi alla kan vara med och förändra världen.

Fredspris till colombianska Justapaz

Den colombianska organisationen Justapaz har tilldelats Kristna Freds ickevåldspris 2006.

Justapaz är en av de viktigaste fredsorganisationerna i det krigshärjade landet. Arbetsfältet är brett. Bland annat utbildar de pastorer och allmänhet i mänskliga rättigheter och ickevåld, dokumenterar brott mot de mänskliga rättigheterna, medlar i krigsområden och arbetar för fredsbyggande både lokalt och nationellt.

– Det är farligt att arbeta för mänskliga rättigheter i Colombia idag, säger generalsekreteraren Jenny Neme. Pastorer i krigsdrabbade områden är särskilt utsatta.

I år har Justapaz samlat alla protestantiska kyrkor i Colombia till fredsmöte och tillsammans har man kommit fram till en gemensam ståndpunkt i

konflikten och en ram för hur man ska arbeta för fred i landet.

– Kyrkorna finns ju överallt, även i de mest krigsdrabbade områdena. Vi finns där och vi måste agera, säger Jenny Neme.

Justapaz grundades av mennonitkyrkan 1990 och har länge varit en viktig samarbetsorganisation för Diakonia.

– Vår huvudsakliga uppgift är att skydda livet, säger Jenny Neme.

– När man ser att ett offer återfår sitt hopp, eller när en förövare visar stort mod och ber om förlåtelse och vill förändra sig trots den risk de utsätter sig för – då inser jag att vi gör något viktigt, och det ger kraft att orka arbeta vidare, säger Jenny Neme. Hoppet är centralt i allt vi gör.

ULF FRÖDIN

Ditt engagemang är viktigt

Hiv är en mänsklig katastrof. Många framsteg har gjorts sedan hivviruset blev känt för 25 år sedan. Men världen borde kunna göra mycket mer för att begränsa spridningen av viruset och lindra dess konsekvenser.

Det är lätt att känna sig maktlös som enskild människa när man ser de stora problem som finns i vår omvärld. Men det är viktigt att komma ihåg att vi alla kan göra något. Vi har alla olika kunskaper, begåvningar och önsknings som skapar olika möjligheter här i livet. Vissa vill jobba utomlands, andra vill vårda människor, vissa har talang att uppmuntra och andra kommer med klokskaper. Det viktiga är att vi tar vara på olikheterna och möjligheterna och ibland anstränger oss lite extra för att göra något som är värdefullt även för andra.

På det här uppslaget kan du läsa om några musiker som har valt att engagera sig för världen. Mikael "Zifa" Eriksson drog ihop en kör och åkte på turné under våren och Gunnel och Fred Sjöberg åker på konsertturné under året som kommer. Båda till förmån för Diakonia.

Någon annan som engagerat sig för Diakonia är löparstjärnan Mustafa Mohamed som sprang i solidaritetsloppet Spring för Livet i Uppsala. I årets tävling sprang 144 sponsrade löpare in nästan 100 000 kronor till förebyggande arbete mot spridning av hiv i Kongo-Kinshasa.

Och du ska veta att du också gör en mycket viktig insats då du stödjer Diakonia. Dina pengar hjälper de utsatta människor som dagligen kämpar för att förbättra världen.

Annika Magnusson
INSAMLINGSANSVARIG
annika.magnusson@diakonia.se

Sofia Svensson
INSAMLINGSANSVARIG/
FÖRÄNDRINGSFADDER
sofia.svensson@diakonia.se

Musiker sjunger ut om sin vilja att hjälpa

I våras drog musikern Mikael "Zifa" Eriksson ihop en kör tillsammans med kollegan Ladi Mbengani. Kören fick namnet Coeur d' Afrique och under temat "En röst för Kongo-Kinshasa" besökte de sju städer runt om i Sverige. Turnén var en del i Diakonias vårkampanj. De komponerade helt ny musik och spelade in en CD till förmån för Diakonia. Zifa, Ladi och kören uppträdde helt ideellt. Pengarna för CD:n går till Diakonias arbete.

Det var för att bistå människor i det krigsdrabbade Kongo-Kinshasa och samtidigt förverkliga en musikalisk dröm som Zifa gått och burit på länge som han tog kontakt med Diakonia och presenterade körprojektet.

– Jag fick förmånen att, tillsammans med körledaren och kompositören Ladi Mbengani och ungefär 20 körsångare, bli "ambassadör" för Diakonia i vårkampanjen 2006, säger han.

I varje stad hölls en sång- och dansworkshop och dagen avslutades med en konsert.

– Vi sjöng och dansade med vanliga människor, människor som du och jag som så gärna vill göra något åt den ekonomiska orättvisan i världen, säger Zifa.

Under kommande år kommer musikerna Gunnel och Fred Sjöberg att erbjuda församlingar en

Gunnel och Fred Sjöberg

konsertkväll till förmån för Diakonia. Paret Sjöberg har under många år varit verksam inom kyrkan med sång och musik.

– Vi har vuxit upp i Svenska Missionskyrkan där vi hela tiden varit medvetna om de viktiga insatser som görs runt om i världen bland annat i samarbete med Diakonia, säger Sjöbergs.

De senaste åren har de samarbetat med flera olika organisationer i form av insamlingskonserter.

– I en tid där vi ser så mycket nöd och lidande är det för oss naturligt att vilja hjälpa till på något sätt. Om vi kan göra något för att våra medmänniskor kanske kan få det bättre genom att vi medverkar i insamlingskonserter så är vi oerhört tacksamma, säger de.

Det finns en stor generositet bland många i samhället. Alla trogna givare behöver stöd och uppmuntran till att fortsätta att ge.

– Om vi kan ge något tillbaka till alla dem genom en konsert och på så sätt vara ett redskap till att stödja Diakonias verksamhet så känns det fantastiskt meningsfullt. Vi ser fram emot ett spännande samarbete med Diakonia och hälsar alla välkomna till våra konserter, säger Gunnel och Fred Sjöberg.

- Vill du veta mer om Sjöbergs konserter kontakta sofia.svensson@diakonia.se.
- Coeur d' Afriques CD kan beställas på diakonia.se. Den kostar 120 kr + porto (18 kr).

Sri Lanka två år efter tsunamin

Två år har gått sedan den enorma flodvågen i Sydostasien. Sri Lanka var ett av de länder som drabbades hårdast.

Diakonia har samarbetat med organisationer i Sri Lanka i över 20 år, och beredskapen var så god den kunde vara när tsunamin inträffade. Diakonia var till exempel först med att förmedla hus till dem som drabbats. Hittills har 200 hus förmedlats och ytterligare 150 är på gång.

– Vi har även delfinansierat hus när familjerna ibland själva kunnat betala en del. Deras ägarskap har blivit starkare, och det är en fördel att människor själva kan vara med och påverka sin situation, säger Diakonias representant i Sri Lanka, Frank Stephen.

Flera av Diakonias samarbetsorganisationer ger mikrokrediter, små lån som hjälper människor att själva komma igång med en försörjning, till exempel fiske eller jordbruk. Även denna metod stärker människornas ägarskap och delaktighet.

Diakonia har också dragit igång ett fredsbyggande projekt där muslimer och tamiler samlas för att hitta sätt att samarbeta, trots de svåra konflikterna grupperna emellan.

Många barn får psykologisk rådgivning. Värst utsatta är de barn som lever i konfliktområden som

Diakonias representant i Sri Lanka, Frank Stephen.

drabbades hårt av tsunamin. De var rädda redan före tsunamin på grund av konflikterna omkring dem och för att bli tillfångatagna och bortförda som barnsoldater. Nu har många av dem även förlorat sin familj.

– Barnen upplever att fienden nu kommer från båda sidor om dem – från havet där tsunamin kom ifrån, och från land där konflikterna pågår, säger Frank Stephen.

Mellan 4 000 och 5 000 tsunamidrabbade familjer har hittills fått någon slags hjälp av Diakonia.

Läs mer på diakonia.se

Diakonia på stan

Om du har varit i Göteborg eller Stockholm på sistone har du kanske träffat på Diakonia ute på stan. Tanken är att antalet förändringsfaddrar ska öka. Och närvaron på stan har redan gett bra resultat. Mellan maj och november har 700 nya förändringsfaddrar anmält sig.

Ge ditt stöd med ett sms

Nu kan du SMS:a in din gåva till Diakonia. Skriv DIA och skicka till 72900 så dras 50 kr från din mobilräkning. Tjänsten fungerar för samtliga operatörer på marknaden förutom Telenor. Eventuell trafiktaxa kan tillkomma.

Insamlingsbarometer

Insamlat 1 januari–15 november 2006

Mål 2006
14,5 miljoner

Totalt hittills
12,7 miljoner

Återstår
1,8 miljoner

Världens Barn

Radiohjälpen 90 1950-6

Världens barn slår rekord

Insamlingen till Världens Barn slog rekord i år. Över 82 miljoner kronor samlades in bland svenska folket. Det ska jämföras med förra årets insamling som nådde 77 miljoner kronor.

Den stora TV-galan och riksinsamlingen den 13–14 oktober var kampanjens höjdpunkt, men insamlingen fortsätter fram till årsskiftet och alla gåvor välkomnas. Diakonia och var och en av de övriga organisationerna bakom Världens Barn visar varje år fram ett specifikt projekt. Diakonia har i år satt strålkastarna på Mully's barnhem i Kenya. Läs mer på diakonia.se.

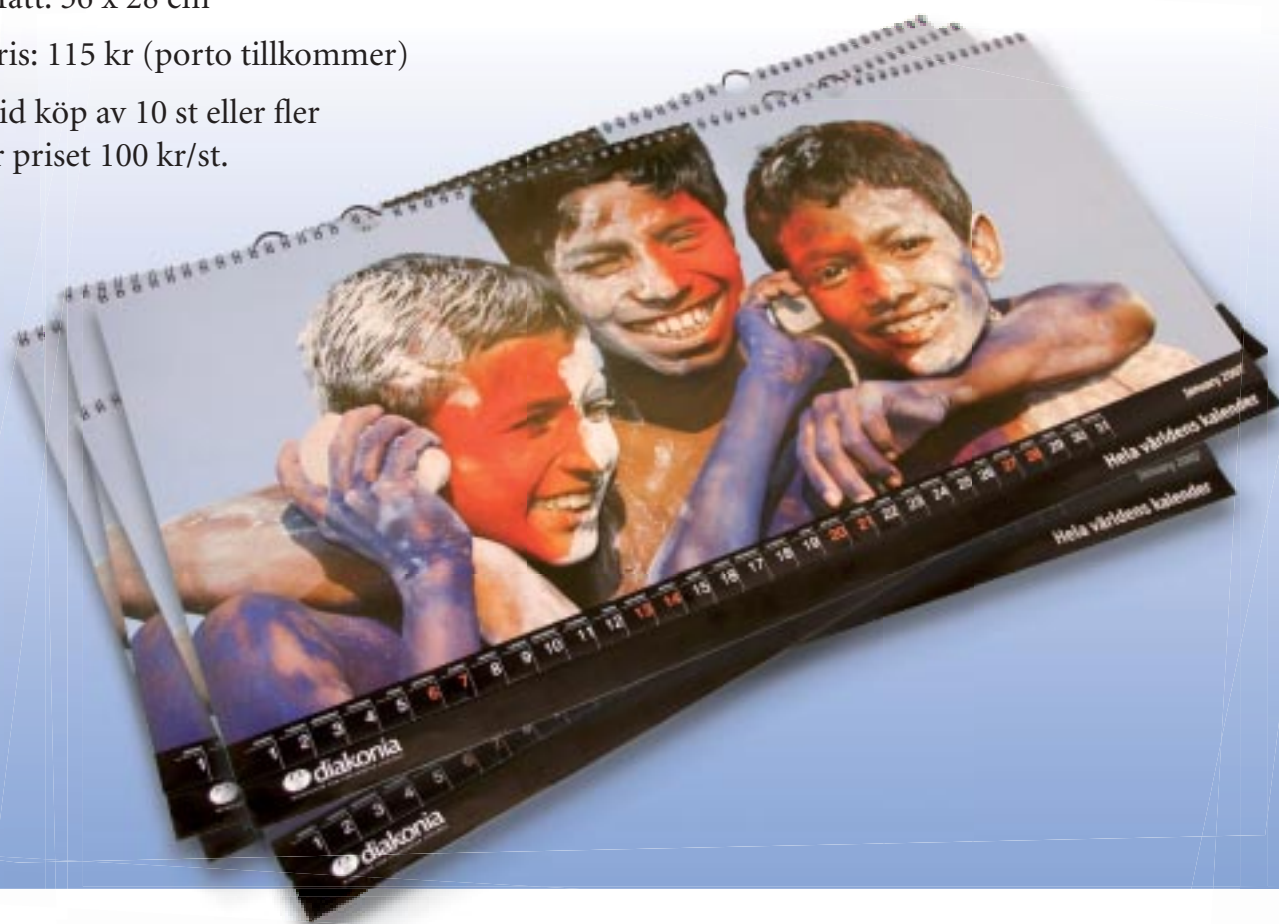
Diakonias väggalmanacka för 2007 är här!

Du får hela världen i bilder och berättelser som engagerar.
En bra present att ge bort eller hänga upp på den egna väggen.

Mått: 56 x 28 cm

Pris: 115 kr (porto tillkommer)

Vid köp av 10 st eller fler
är priset 100 kr/st.

Välkommen att beställa!

Webben: www.diakonia.se/material

Telefon: 08-453 68 27

Fax: 08-453 69 29

E-post: info@diakonia.se